

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Intelektové faktory školní úspěšnosti

Kognitivní psychologie

- Kognitivní psychologie: jak lidé vnímají informace, učí se jim, pamatují si je a přemýšlejí o nich.
- Racionalisté (Platon, Descartes) – vše lze logicky odvodit
- Empiristé (Aristoteles, Locke) – zásadní je zkušenost
- Konsensus (Kant)

Logika versus zkušenost

Zkoumání kognice

- Strukturalisté: W. Wundt (analýza vjemů), snaha poznat struktury, zájem o obsahy – co je v mysli
- Funkcionalisté (jak a proč mysl pracuje – W. James; J. Dewey) – pragmatici, je důležité pochopit smysl učení, pochopit praktické využití poznání

Struktura versus procesy

Novodobí kognitivisté

- G.A. Miller, U. Neisser, H. Simon,
- R. J. Sternberg (Kognitivní psychologie)

- Kognitivní psychologie: jak se lidé učí, jak strukturují, uchovávají a využívají vědomosti (Neisser)

- Kognitivní styly, kognitivní mapy, kognitivní stereotypy
- Individuální konstrukce reality

Mentální modely

- P. Senge (5. disciplína pro učící se organizace)
 1. Co mohu vidět
 2. Co si vybírám
 3. Význam, který tomu přiřadím
 4. Předpoklady (proč....)
 5. Závěr
 6. Zobecnění – přesvědčení o „světě“

Témata kognitivní psychologie

- Kognitivní neurověda
- Pozornost a vědomí
- Vnímání
- Paměť
- Reprezentace poznatků – představy
- Jazyk
- Řešení problémů a tvořivost
- Usuzování a rozhodování
- Kognitivní vývoj
- Lidská inteligence

Stárnutí kognitivních funkcí

- Fluidní inteligence – úbytky
- Krystalická inteligence – stabilnější
- Plasticita kognitivních funkcí (modifikovatelnost schopností)
- Patologické změny – specifické neuropsychologické poruchy (velmi individuální)
- Kompenzační mechanismy
- Moudrost – výjimečný vhled do situací, dobré posuzování alternativ, poradit si při řešení životních problémů

Školní úspěšnost - vlivy

- Intelektové faktory (intelligence)
- Mimointelektové faktory (motivace, vůle – osobnost, vnější stimulace)
- Poruchy učení

Intelligence – definice

Definice:

- mentální úroveň,
- schopnost **řešit problémy** (protikladné k instinktu)
- schopnost efektivně řešit abstraktní úkoly,
- **schopnost učit se ze zkušenosti,**
- **adaptovat se na nové situace**
- schopnost abstraktního myšlení a **účelného jednání.**
- způsobilost určující kognitivní operace, **objevování a chápání různých vztahů,**
- dispozice k myšlení,
- Metakognice – porozumění vlastním myšlenkovým procesům a schopnost řídit je

Intelligence – klasické teorie

Spearman

faktor g – obecný – podílí se na všech výkonech, **faktor s**

Vícefaktorová teorie (Thurstone, 1938) - **více specifických mentálních schopností:**

- Chápání slov, slovní plynulost, induktivní usuzování, numerická způsobilost,
- prostorová představivost, percepční rychlost, paměť.

Dva druhy inteligence (Hebb, 1949)

- environmentální (získaná učením)
- vrozená

Cattell (1965)

fluidní obecná inteligence – vrozená (flexibilní myšlení...)

krystalizovaná - naučené poznatky

Diskuse o vlivu kultury na inteligenci. **Kulturně relevantní testy inteligence.**

Intelligence

Flynnův efekt (Flynn, 1994) - vliv prostředí na inteligenci, růst IQ od roku asi 1930. Nejméně 15 bodů za generaci. Vyšší přírůstek u fluidní inteligence.

Měření inteligence - tendence

Psychometrické testy (výkonové) *Dynamické hodnocení* (jedinec se u testování učí a na základě tohoto reaguje). Zjišťuje se rozdíl mezi skutečně rozvinutou schopností a latentní kapacitou.

Proč měření?

předpověď úspěchu ve škole, v práci, rodičovství, snižování pravděpodobnosti delikventního chování, snižování rizika sociální potřebnosti, pravděpodobnost genetického přenosu na generaci, rasové a etnické rozdíly

Poruchy inteligence

Intelligence - nové přístupy

Pravá intelligence (Perkins, 1995)

3 základní aspekty intelligence :

neurologický (rychlost a přesnost neurologických systémů - genetické),

zkušenostní (co jsme se naučili)

reflexivní (strategie při řešení problémů, reflexe).

Emocionální intelligence (Goleman, 1995)

Schopnost předvídat, vyhodnocovat (prožívat, rozumět jim) a vyjádřit (řídit, tvořivě uplatnit) emoce

Multifaktoriální pojetí H. Gardnera

Úspěšná intelligence (Sternberg, 1997) schopnost **adaptovat se, utvářet a vybírat si** prostředí k dosažení cíle.

Rozpoznání svých **slabých a silných stránek** (jak využít silné a kompenzovat slabé).

Tři komplexní schopnosti úspěšné intelligence: **analytické, kreativní a praktické** (udělat analýzu, vymyslet jak vyřešit... a realizovat).

Podpora u žáků – emoční intelligence, personální formy intelligence (Gardner), úspěšná intelligence

Intelligence a školní úspěšnost

- Hlavní faktor školní úspěšnosti (ale ne jediný)
- Jde o schopnost – možnost rozvoje v určitých složkách
- Školní nezralost – nerovnoměrné rozložení intelektových složek (možnost stimulace některých složek)
- Nadaní žáci (speciální pozornost, integrace nebo segregace?)
- Integrace/segregace žáků s poruchou intelektových schopností